

Programma Lokale Versterking GGZ Wmo
van mensen met een psychische handicap

Vereniging Landelijk Platform GGZ

Manifest

'StraatAdvocaat'

LPGGZ

Voorwoord

Dit manifest wordt u aangeboden door de Klankbordgroep Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang, Verslavingszorg & Zwerfjongeren.

Het is bedoeld voor cliënten, gemeenten en alle anderen die deelname door dak- en thuislozen aan de samenleving een warm hart toedragen.

Van eind 2006 tot juli 2009 is de Klankbordgroep actief geweest binnen het Programma Lokale Versterking GGZ Wmo, een project van het landelijk Platform GGZ. Tot 1 januari 2010 zullen we ons inspannen om de resultaten te borgen in lokale en regionale cliëntenorganisaties. Dit manifest is daarbij één van de aanbevelingen die wij doen.

Aanleiding tot dit manifest is de conferentie 'Raad en Daad op Straat' welke in mei 2009 door de Klankbordgroep is georganiseerd. Er bleek veel vraag te zijn naar informatie over straatadvocatuur. Aan het eind van de conferentie kreeg het pleidooi voor een straatadvocaat in elke centrumgemeente veel steun, o.a. van de VNG, het ministerie van VWS, de Federatie Opvang en de Nationale Ombudsman.

De Klankbordgroep heeft toen de voortrekkersrol op zich genomen om via dit manifest gemeenten en cliëntenorganisaties te stimuleren om actief te komen tot een straatadvocaat in hun eigen centrumgemeente. Een verslag van deze conferentie en de workshop straatadvocatuur zijn in de bijlagen toegevoegd.

Welnu, met dit manifest hebben jullie een bijdrage in handen hoe en waarom straatadvocaten (of hoe ze in sommige gemeenten ook heten) een noodzakelijke bijdrage kunnen leveren om de ambitieuze plannen van overheid en gemeenten te realiseren. Plannen waarin het perspectief en de stem van cliënten een steeds grotere rol gaan spelen.

Motto van ons manifest is:

'Gemeenten en daklozen verenigt u, draagt zorg voor een straatadvocaat!'

Klankbordgroep MO/VO/VZ & Zwerfjongeren
Programma Lokale Versterking GGZ Wmo, Vereniging Landelijk Platform GGZ.

November 2009

Inhoud

	<i>pagina</i>
Voorwoord	2
1 De straatadvocaat	4
1.1 Wat is een straatadvocaat?	4
1.2 Afbakening speelveld	4
1.3 Vertrouwenspersonen, rechtswinkels, klachtencommissies en ombudsmannen	5
1.4 Taken straatadvocaat	5
1.5 Collectieve belangenbehartiging	5
1.6 Outreachende werkwijze	5
1.7 Profielschets straatadvocaat	6
2 Aanpak	6
hoe komen tot een straatadvocaat in elke centrumgemeente?	
2.1 Behoefte in kaart brengen	6
2.2 Waar een straatadvocaat onderbrengen?	6
2.3 Onafhankelijkheid	7
2.4 Kosten	7
2.5 Hoe financieren	7
2.6 Projectplan	7
2.7 Ten slotte	7
Geraadpleegde bronnen	8
Bijlage 1: Contactgegevens straatadvocaten in Nederland	9
Bijlage 2: Voorbeeld vacature straatadvocaat	11
Bijlage 3: Verslag workshop straatadvocatuur	13
Bijlage 4: Verslag conferentie 'Raad en Daad op Straat'	16

1 De Straatadvocaat

1.1 Wat is een straatadvocaat?

De Straatadvocaat is een vertrouwenspersoon en belangenbehartiger die de kant kiest van mensen die dakloos zijn of dat dreigen te worden.

De Straatadvocaat speelt een heel eigen rol: hij is geen hulpverlener en bewaart zijn onafhankelijkheid ten opzichte van hulpverlening, dienstverleners en lokale overheid, maar weet hen wel te vinden en aan te spreken.

De Straatadvocaat opereert op het snijvlak waar het vaak fout loopt, communicatie wordt onderbroken en waar de maatschappelijke én individuele lasten het grootst zijn. Doel is het herstellen van vertrouwen, bij elkaar brengen van zorg en maatschappelijke dienstverlening. (bron: straatadvocaten Rotterdam)

De Straatadvocaat is een soort 'vliegende keep': hij is mobiel, kan snel ter plaatse zijn en werkt zo min mogelijk op kantoor (outreachinge werkwijze). Hij zoekt actief mensen op die tot de doelgroep kunnen worden gerekend, kent de 'rafelrand' van de samenleving en (onder)zoekt actief de mogelijkheden tot samenwerking met alle betrokkenen: mantelzorgers, hulpverleners en maatschappelijke dienstverleners (sociale dienst, woningbouwverenigingen, politie, onderwijs, gemeenten). De straatadvocaat staat mensen bij op juridisch gebied bij procedures, en vergroot daarmee de kans op maatschappelijk herstel (bron: www.zonzh.nl)

1.2 Afbakening speelveld

De straatadvocaat begeeft zich nadrukkelijk niet op het speelveld van de hulpverlening. De hulpverlening heeft zijn eigen taak en moet dit vooral blijven doen. Echter als dak- en thuis-

loze heb je vaak te maken met een veelheid aan instanties die vaak onvoldoende op elkaar aansluiten en moeilijk samenwerken. Dat kan er toe leiden dat juist mensen die heel veel problemen hebben weinig (of zelfs geen!) hulp hebben. Soms is het al lastig om überhaupt bij de hulpverlening binnen te komen. Een straatadvocaat kan mensen daarin bijstaan.

Voorbeeld van aantal instanties waar één persoon mee te maken kan hebben:

- Maatschappelijke Opvang
- Verslavingszorg
- GGZ
- Huisarts
- GGD
- Schuldhulpverlening
- Dagbesteding
- Sociale Dienst
- Reclassering
- Woningbouwvereniging

Het blijkt in de praktijk een hele klus om al deze zaken goed op elkaar af te stemmen. Ook voor hulpverleners is dit een flinke kluit. De dak- en thuisloze zelf dreigt steeds meer grip en zicht op het eigen leven kwijt te raken. Iemand die op straat leeft, sleept vaak geen administratie en agenda met zich mee. Als iemand niet beschikt over een postadres is het nog lastiger om het overzicht te bewaren.

Overal waar mensen van het kastje naar de muur gestuurd worden, tussen wal en schip dreigen te vallen kan de straatadvocaat in actie komen.

Functie	Werkwijze	Individueel/collectief?
Straatadvocaat	Laagdrempelig voor dak- en thuislozen, outreachend. Begeeft zich tussen alle instanties. Hulp daar waar gaten in vangnet/hulp zitten.	Individueel en collectief specifiek voor (dreigend) dak- en thuislozen.
Ombudsman	Treedt op waar burgers problemen ervaren met de overheid. Nog onvoldoende bekend bij dak- en thuislozen. Werkwijze afgestemd op alle burgers.	Individueel en collectief voor alle burgers.
Vertrouwenspersoon	In dienst van een instelling of onafhankelijk. Nog niet alle instellingen voor Maatschappelijke Opvang hebben een dergelijke functionaris in dienst. Spreekuur vaak in de instelling.	Individueel voor cliënten van de betreffende instelling.
Klachtencommissie	Officiële klachtenprocedure, veel instanties hebben dit inmiddels geregeld. Duurt vaak een paar weken voordat je uitsluitel hebt. Voor dak- en thuislozen vaak niet laagdrempelig.	Individueel voor cliënten van de betreffende instelling.
Cliëntenraad	Medezeggenschap op instellingsniveau.	Collectief voor de cliënten van de betreffende instelling.
Rechtswinkel	Hoogdrempelig voor dak- en thuislozen. Op een kantoor, ervaren als 'een instantie'. Staat weinig dichtbij de doelgroep.	Individueel voor alle burgers.

figuur 1

1.3 Vertrouwenspersonen, rechtswinkels, klachtencommissies en ombudsmannen:

Er zijn toch ook al andere instanties die een vergelijkbare functie hebben als de straatadvocaat. Wat voegt een straatadvocaat hier nog aan toe?

Het speelveld waar de straatadvocaat zich in begeeft is uniek. Daar begeven vergelijkbare functies zich niet in. De onafhankelijkheid, laagdrempeligheid, snelle werkwijze en kennis van het straatleven zijn zaken waarin de straatadvocaat uniek is.

In dit schema (figuur 1 op blz. 4) is te zien dat de straatadvocaat zich op een uniek speelveld begeeft. Veel organen zijn gericht op cliënten van een specifieke instelling. De doelgroep van de straatadvocaat bevindt zich óók buiten het klantenbestand van instellingen, namelijk op straat. Of in een woning waar huisuitzetting dreigt. De organen die bestemd zijn voor alle burgers zijn nog vaak onvoldoende toegerust op de specifieke doelgroep dak- en thuislozen.

1.4 Taken Straatadvocaat

Er is niet één taakomschrijving straatadvocatuur, dit wordt in het land verschillend ingevuld.

Taken kunnen zijn:

- Mensen helpen inzicht in hun (juridische) situatie te verkrijgen
- Iemand helpen in zorg te komen en/of te blijven
- Huisuitzetting voorkomen
- Helpen brieven te schrijven
- Helpen (weer) in gesprek te geraken met instanties
- Meegaan naar instanties
- Iemand toe leiden naar juridische bijstand van bijvoorbeeld een advocaat.
- Spreken namens iemand (hiervan komt het woord advocaat; in het Engels is 'to advocate' spreken namens iemand).

Een specifieke taak is collectieve belangenbehartiging.

1.5 Collectieve belangenbehartiging

De straatadvocaat heeft veel te maken met individuele casuïstiek. Vaak staat deze casuïstiek niet op zichzelf maar lopen meerdere mensen tegen dezelfde problemen aan. Hiervoor zijn dan niet alleen individuele oplossingen nodig maar kan het zijn dat er ook structureel iets moet veranderen. Taak van de straatadvocaat is dan ook om deze verzamelde collectieve signalen neer te leggen op de plekken waar dit nodig is.

Bijvoorbeeld bij: Gemeente, politiek, hulpinstellingen, woningbouwverenigingen, pers, Wmo raad, cliëntenraad, cliëntenorganisatie etc.

Het is nuttig als een straatadvocaat op regelmatige basis contact heeft met instanties/organen waar hij signalen neerlegt. Zodat deze instanties structureel goed geïnformeerd zijn over wat er leeft en speelt.

De cliëntenparticipatie van de doelgroep dak- en thuislozen is in Nederland nog onvoldoende kwalitatief en kwantitatief ge-

organiseerd. Ook is de participatie niet altijd goed afgestemd op de leefomstandigheden van dak- en thuislozen. Des te groter is het belang dat de signalen van de straatadvocaat op de juiste plekken geagendeerd worden. Een belangrijk signaal van de straatadvocaat zou kunnen zijn dat het in een specifieke gemeente of instelling ontbreekt aan cliëntenparticipatie!

1.6 Outreachende werkwijze

Het is belangrijk dat een straatadvocaat makkelijk toegankelijk is voor dak- en thuislozen. Op vele manieren makkelijk toegankelijk dus niet alleen qua locatie in het centrum maar ook qua omstandigheden en werkwijze. Gehuisvest zijn in een kantoortje kan een belemmering zijn voor sommige mensen die het vertrouwen in instanties kwijt zijn geraakt. Het is dus belangrijk om ook naar de mensen toe te gaan daar waar zij leven.

Vaak hebben mensen geen vertrouwen meer in instanties en mensen. En zal de straatadvocaat eerst een vertrouwensband op moeten bouwen. Bij mensen die heel veel moeilijke dingen hebben meegemaakt kan dit veel tijd vergen. Door je regelmatig te laten zien, bijvoorbeeld door (met je thermoskan) een kop koffie te gaan drinken op de ontmoetingsplek en oprechte belangstelling te tonen, weten mensen dat je er voor hen bent.

Sommige mensen willen wel ondersteuning maar gaan daar niet makkelijk zelf naar op zoek. Het is dus belangrijk dat mensen weten dat er een straatadvocaat is!

Laat op vele manieren weten dat er een straatadvocaat is, wat hij doet en hoe hij te bereiken is.

Laat via bijvoorbeeld de volgende manieren weten dat er een straatadvocaat is:

- Folders en posters in de instellingen
- Folders en posters op plekken waar (dreigend) dak- en thuislozen komen zoals een voedselbank.
- Zorg dat huis- aan huisblaadjes regelmatig aandacht aan de straatadvocaat besteden.
- Houd voorlichtingsbijeenkomsten op plekken waar dak- en thuislozen zijn zoals op een dagactiviteitencentrum voor dak- en thuislozen of bij de nachtopvang. Mensen kunnen moeite met lezen- en schrijven hebben of slecht Nederlands spreken, daarom is het belangrijk niet alleen schriftelijke informatie te geven.
- Realiseer een website waarop je bijvoorbeeld casuïstiek zichtbaar maakt.
- Kranten kunnen een column van of artikel over de straatadvocaat interessant vinden. Zo kun je werken aan verbetering van beeldvorming van dak- en thuislozen. En problematiek aan een breed publiek kenbaar maken.

Meer manieren om dak- en thuislozen te bereiken zijn te vinden in de Handreiking 'Moeilijk bereikbaar?' geschreven door de Klankbordgroep. Te downloaden via www.platformggz.nl

In Leiden e.o. heeft de straatadvocaat een groot werkgebied. De straatadvocaat beschikt over een kantoorcamper waarmee hij naar de mensen toe kan gaan, zijn spullen bij de hand heeft en mensen een droge, veilige en onafhankelijke plek kan bieden om mensen te helpen.

1.7 Profiel straatadvocaat

In de bijlagen is een voorbeeld vacature straatadvocaat opgenomen. Een officiële profielschets of functieomschrijving lijkt nog niet te bestaan in Nederland.

Ervaringsdeskundigheid:

Het is een pré als een straatadvocaat zelf ervaring heeft op het gebied van dak- en thuisloosheid. Het contact met deze mensen is makkelijker te leggen, en ze voelen zich makkelijker begrepen als je zelf weet wat het leven op straat inhoudt.

Denk bij het verspreiden van je vacature ook aan cursussen/opleidingen voor ervaringsdeskundigen en cliëntenorganisaties.

2. Aanpak

hoe komen tot een straatadvocaat in elke centrumgemeente?

2.1 Behoeftte in kaart brengen

Om te komen tot een straatadvocaat is het van belang om vast te stellen dat hier inderdaad behoefte aan is. Het is handig een aantal zaken op een rij te zetten:

- Wat is de omvang van de populatie dak- en thuislozen in de gemeente? Deze cijfers zijn te krijgen via de Rekenkamer, gemeente, GGD of uit het 'Stedelijk Kompas' te halen. (In een Stedelijk Kompas worden afspraken vastgelegd hoe de gemeente in een meerjarenplan het aantal dak- en thuislozen terug gaat dringen.)
- Welke instanties spelen een rol m.b.t. hulp aan dak- en thuislozen?
- Welke inspraak- en klachtenorganen zijn er voor dak- en thuislozen? Zijn deze goed toegerust en laagdrempelig voor de specifieke doelgroep?
- Juist cliëntenraden en cliëntenorganisaties kunnen signaleren dat er behoefte is onder de doelgroep aan een straatadvocaat.
- Zijn er veel huisuitzettingen in de gemeente? Hebben veel mensen schulden?

2.2 Waar een straatadvocaat onderbrengen?

Een straatadvocaat kan ondergebracht worden bij een zelfstandige stichting compleet met bestuur. Maar je kunt ook aansluiten bij wat er al is.

De functie van straatadvocaat is een pittige zelfstandige pioniersfunctie en moet men niet onderschatten. Zorg dat de straatadvocaat zelf zich ook gesteund voelt.

Cliëntenorganisatie:

In het hele land zijn regionale cliëntenorganisaties (RCO's) actief, die zich inzetten voor de belangen van cliënten. Meestal gaat het om cliënten uit GGZ, verslavingszorg, Vrouwenopvang en Maatschappelijke Opvang. De landelijke koepel voor RCO's heet Vo!ce Nederland. Zie www.voicenederland.nl

Cliëntgestuurde Projecten:

Ook zou een straatadvocaat goed kunnen passen bij een cliëntgestuurd project. LFOS is de landelijke koepel voor cliëntgestuurde projecten voor mensen met een psychische handicap. Zie www.lfos.nl

Zorgbelang:

Zorgbelang organisaties vragen aandacht voor de belangen van alle zorgvragers uit alle sectoren. Zorgbelang kent (soms onder een andere naam) vestigingen in het hele land.

Gemeente:

Een straatadvocaat zou ook in dienst kunnen zijn bij de gemeente. Maar dat lijkt voor de benodigde onafhankelijkheid minder wenselijk.

Cijfers 2007

• Dak- en thuislozen	51.000	bron: GGz consult
• Sociaal kwetsbare mensen	50.000-65.000	bron: Raad v Maatsch. Ontw.
• Problematische Harddrugsgebruikers	33.500	marge 24.000-46.000 Bron: Nat. Drug Monitor
• Verkommerden en verloederden	110.000	bron: Research voor beleid
• Alcoholverslaafden	1.640.000	def. Probleemdrinker bron: Nat. Drug Montor
• Zwerfjongeren	6.291	bron: Rekenkamer

Sluit aan bij de lokale situatie:

Kijk vooral wat het best aansluit bij de lokale situatie. Het kan goed zijn dat er lokaal een organisatie bestaat waar een straatadvocaat goed bij aan zou kunnen sluiten.

2.3 Onafhankelijkheid

Het is van belang dat een straatadvocaat onafhankelijk is en onafhankelijk kan opereren. Om zo cliënten optimaal bij te kunnen staan. Een straatadvocaat kan ook gevoelige zaken aan het licht brengen. Hiertoe is het belangrijk dat een straatadvocaat zo goed mogelijk cliënten bij kan staan en niet gehinderd wordt door zijn eigen arbeidscontract of afhankelijkheidspositie. De positionering van de straatadvocaat vraagt dus aandacht!

De straatadvocaat moet te allen tijde in staat zijn volledig partij te kiezen voor zijn klanten.

2.4 Kosten

De kosten voor een straatadvocaat zijn afhankelijk van veel factoren:

- Aantal uren van de aanstelling.
- Inschaling
- Kosten voor kantoorhuisvesting
- Kantoorkosten
- Welke kosten kun je delen met andere organisaties?

Aantal uren van de aanstelling hangt af van de caseload. Hoe groot is het werkgebied? Hoeveel mensen zijn (bijna) dak- en thuisloos in het werkgebied? Is de straatadvocaat veel tijd kwijt aan reizen?

2.5 Hoe financieren?

Gemeente:

Als je een goed projectplan maakt kun je hiermee een subsidie aanvraag bij de gemeente doen. Houd er rekening mee dat de zogenaamde centrumgemeenten verantwoordelijk zijn voor Maatschappelijke Opvang, maar dat je best een financiële bijdrage kunt vragen aan de regiogemeenten. Immers een straatadvocaat kan een belangrijke taak hebben in het kader van preventie van dakloosheid. Preventie is een taak die alle gemeenten dienen vorm te geven. Ga vooral ook met de verantwoordelijk ambtenaren en eventueel wethouder praten over je plannen. Wellicht kunnen zij je op weg helpen.

Wmo:

Veel zaken worden binnen de gemeente gefinancierd vanuit de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). Deze wet is erop gericht om iedereen mee te kunnen laten doen. Een straatadvocaat kan een belangrijke bijdrage leveren om mensen (weer) mee te laten doen!

In zogenaamde gemeentelijke Wmo raden zitten mensen die bepaalde groepen vertegenwoordigen om zo aandacht te vragen voor hun specifieke belangen. Informeer wie er namens de dak- en thuislozen in de Wmo raad van je gemeente zit en ga daar eens mee praten. Wellicht kun je samen met de Wmo raad optrekken om te komen tot een straatadvocaat. Zie www invoeringwmo.nl

De zogenaamde 'prestatievelden' 7, 8 en 9 houden zich specifiek bezig met Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang, Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en Verslavingsbeleid, maar ook de andere prestatievelden kunnen betrekking hebben op mensen uit deze doelgroepen. Zo richt prestatieveld 3 zich op informatie, advies en cliëntondersteuning.

Helaas zul je nog niet in elke Wmo raad een vertegenwoordiger namens de dak- en thuislozen aantreffen, maar dat wil niet zeggen dat je geen aandacht kunt vragen voor de dak- en thuislozen en een straatadvocaat!

Fondsen:

Als het niet lukt om voldoende gemeentelijk geld bijeen te krijgen kun je nog proberen om fondsen aan te schrijven. Kijk hierbij goed of je plan past in de doelstellingen van het fonds dat je aanschrijft.

2.6 Projectplan

Maak een goed projectplan waarin je o.a. de volgende zaken goed omschrijft:

Aanleiding; waarom is het belangrijk dat er een straatadvocaat komt?

Welke doelstellingen heeft de straatadvocaat en hoe worden ze bereikt? Wat gaat de straatadvocaat concreet doen?

Hoe wordt zijn onafhankelijkheid gewaarborgd?

Wat zijn de kosten? Waar worden die uit betaald?

2.7 Ten slotte

Inmiddels is een handjevol straatadvocaten in Nederland bezig de kwaliteit van leven van dak- en thuislozen te verbeteren. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van dakloosheid, en het voorkomen dat problemen verergeren. Ook zijn zij een belangrijke spreekbuis voor mensen die daar zelf (tijdelijk) niet toe in staat zijn.

Als je bijna alles al kwijt bent, wil je niet ook nog je rechten verliezen.

Geraadpleegde bronnen

Schriftelijke bronnen:

- Invoering WMO, Een handreiking over de mogelijkheden van samenwerking tussen MEE en gemeenten bij cliëntondersteuning; SGBO, Ministerie van VWS en VNG in opdracht van het ministerie van VWS.
- Invoering WMO, Handreiking Burgerparticipatie in de Wmo, juni 2006, versie 2
- Invoering WMO, Handreiking OGGZ in de Wmo, Prof. Dr. J. Wolf, in opdracht van het Ministerie van VWS en de VNG, November 2006.
- Stappenplan Stedelijk Kompas, Intensivering van de aanpak van dakloosheid, VNG, oktober 2007;
- Stedelijk Kompas 'En nu de vertaalslag naar de praktijk!'; VNG, december 2008;
- Prestatieveld informatie, advies en cliëntondersteuning in de Wmo, VCP, maart 2008;
- Cliëntenparticipatie en de Wmo, VCP, maart 2008.
- Notitie cliëntparticipatie en zelfbeheer in de Maatschappelijk Opvang Utrecht, gemeente Utrecht, December 2007
- Handreiking 'Moeilijk bereikbaar?' Hoe mensen uit de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, verslavingszorg en zwerfjongeren te betrekken in de Wmo-participatie. Klankbordgroep Maatschappelijke Opvang, Vrouwenopvang en verslavingszorg. Programma Lokale Versterking GGZ Wmo; Aart Jongejan en Jenny de Jeu; april 2009.
- De Straatadvocaat, voor belangen van dak- en thuislozen, tweede rapportage Basisberaad GGZ, 2001;
- Op Straat Amersfoort, René Slotboom, Yvonne Agenant en Linda van der Most, Straatadvocaten Motiva, 2007
- Projectvoorstel cliëntenparticipatie in de Maatschappelijke Opvang en Verslavingszorg Midden Holland d.m.v. een Straatadvocaat, Petra van Buren, ZOG MH, december 2006.
- Verbinding Verbroken, Annelies Neutel, maart 2009;
- Raad en Daad op Straat, 8 mei 2009;

Mondelinge bronnen:

- René Slotboom, Straatadvocaat Amersfoort
- Thijs van der Horst, Straatadvocaat Leiden
- Straatadvocaten Rotterdam
- Rutger Kips, Juridisch Lekensprekuur Nijmegen

Nuttige websites

Vereniging Landelijk Platform GGZ:
Programma Lokale Versterking GGZ Wmo:
Federatie Opvang:
Vereniging Nederlandse Gemeenten:
Voice Nederland:
Feantsa:
Invoering Wmo:
Nationale Ombudsman:

www.platformggz.nl
www.lokaleversterking.nl
www.opvang.nl
www.vng.nl
www.voicenederland.nl
www.feantsa.org
www.invoeringwmo.nl
www.nationaleombudsman.nl

Amersfoort:

Motiva

Muurhuizen 128
3811 EM Amersfoort
033-4893959 06-25144798
xrslot@yahoo.com
www.motiva.nl

Gouda:

**Zorgvragers Organisatie GGZ
midden-holland**

Hoge Gouwe 65
2801 LC Gouda
0182-519060 / 06-57248823
straatadvocaat@zogmh.nl
www.zogmh.nl

Nijmegen:

**Juridisch Lekensprekuur Dak- en
thuislozen Nijmegen**

jldnijmegen@gmail.com
Stichting Cliëntinitiatieven:
www.dekentering.info

Amsterdam:

**Belangenbehartiging Amsterdamse
Dak- en Thuislozen (BADT)**

Nieuwe Herengracht 18
Amsterdam
020-6200029 / 06-10195597

Leiden:

**Stichting Zorgvragers Organisatie
noord zuid-holland**

Van der Valk Boumanweg 180a
2352 JD Leiderdorp
06-46720033
www.zonzh.nl

Rotterdam:

**Straatadvocaten afdeling Basisberaad
Stichting Zorgbelang zuid-holland**

Zomerhofstraat 80/86
3032 CM Rotterdam
010-7502107
straatadvocaat@zorgbelang-zuidholland.nl
www.basisberaad.nl

Straatadvocaat M/V

De Straatadvocaat is een vertrouwenspersoon en belangenbehartiger die de kant kiest van mensen die dakloos zijn of dat dreigen te worden.

De Straatadvocaat speelt een heel eigen rol: hij/zij is geen hulpverlener en bewaart zijn/haar onafhankelijkheid ten opzichte van hulpverlening, dienstverleners en lokale overheid, maar weet deze wel te vinden en aan te spreken.

De Straatadvocaat opereert op het snijvlak waar het vaak fout loopt, communicatie wordt onderbroken en waar de maatschappelijke én individuele lasten het grootst zijn. Doel is het herstellen van vertrouwen, bij elkaar brengen van zorg en maatschappelijke dienstverlening.

De Straatadvocaat is een soort 'vliegende keep': hij/zij is mobiel, kan snel ter plaatse zijn en werkt zo min mogelijk op kantoor (out-reachende werkwijze). Hij/zij zoekt actief mensen op die tot de doelgroep kunnen worden gerekend, kent de 'rafelrand' van de samenleving en (onder)zoekt actief de mogelijkheden tot samenwerking met alle betrokkenen: mantelzorgers, hulpverleners en maatschappelijke dienstverleners (sociale dienst, woningbouwverenigingen, politie, onderwijs, gemeenten)

De straatadvocaat staat mensen bij op juridisch gebied of procedures en vergroot daarmee de kans op maatschappelijk herstel.

Wij bieden:

Een salaris conform schaal 55 van de CAO GGZ

Wij vragen:

- HBO denk- en werkniveau
- Kennis van de wet en regelgeving.
- Kennis van de sociale kaart van de zorginstellingen en lokale overheid in Plaatsnaam
- Kennis van de sociale kaart van cliëntenorganisaties en belangenbehartigers Regio
- Inventiviteit, creativiteit, stressbestendigheid, relativeringsvermogen, zelfstandigheid, betrokkenheid en doorzettingsvermogen.
- Ervaring met vergelijkbare functie op het gebied van belangenbehartiging of juridische bijstand.
- Ervaring als cliënt van de maatschappelijke opvang en/of verslavingszorg strekt tot aanbeveling.

Bijlage 3:

Workshop Straatadvocatuur

Raad en daad op de straat, werkconferentie 8 mei 2009 te Utrecht over vertrouwenspersonen, straatadvocaten en cliëntondersteuning

Hoe werkt de straatadvocaat, hoe is de (subsidie-)relatie met de gemeente, opvanginstellingen, sociale dienst, schuldhulpverlening en dergelijke. Is straatadvocatuur individuele ondersteuning of leidt het onvermijdelijk ook tot collectieve belangenbehartiging? Dit zijn de vragen die opgeworpen worden bij de aanvang van deze workshop, georganiseerd door de straatadvocaat Leiden met medewerking van straatadvocaten uit andere steden.

Inleiding

Thijs van der Horst, straatadvocaat te Leiden (Zuid-Holland Noord) leidde de workshop samen met Jenny de Jeu, medewerker Klankbord groep Lokale Versterking MO, VO, VZ en Jeugd. De straatadvocaat is in Leiden en de Leidse regio een nieuw fenomeen. Thijs benoemt aandachtspunten: ten eerste de beeldvorming. Incidenten in de media kunnen in één klap het positieve beeld neerhalen en positieve processen verstoren. Hij hamert er dan ook op hier waakzaam in te zijn en alert op te reageren. Ten tweede de aandacht voor preventie van dakloosheid en specifiek ook dakloosheid van ex- gedetineerden.

Thijs geeft een voorbeeld van een proces rond de komst van een zorglocatie, in dit geval in Katwijk. "Er werd óver, niet mèt de mensen gesproken. Er waren veel spookbeelden bij omwonenden: buiten zou het onveilig worden, de huizenprijzen zouden dalen etc. De straatadvocaat zocht contact met de lokale media om daar het eigen verhaal te doen van mensen die dak- en thuisloos zijn: dit leidde tot een positief effect op het proces.

Er moet continue gewerkt worden aan het helder maken dat een dakloze niet een stereotype is van 'vies, alcoholist, enzovoort', maar dat daklozen divers zijn en ook: intelligent, verzorgd, sociaal etcetera. Het is dan ook belangrijk dat (ex)-daklozen, doelgroep ambassadeurs, ex-verslaafden, ex-ggz cliënt, straatadvocaten etc. uitleg blijven geven. De ervaring leert namelijk dat het vooroordeel zó groot is dat men bevestiging van het negatieve blijft zoeken. Later blijkt dat (negatieve) beeld dan mee te vallen. Beeldvorming is iets waar de straatadvocaat vaak tegen aanloopt

De straatadvocaat: een definitie?

Wat is nu exact een straatadvocaat, is er een definitie?

De term straatadvocaat is vanuit de werkgroep Basisberaad uit Rotterdam Rijnmond ontstaan. De vraag was: "hoe slaan we een brug naar gemeenten". 'To advocate' komt vanuit het Engels en staat voor: 'spreken namens' of 'spreken voor' en dat doen straatadvocaten.

Primair gaat het om het leggen van contact, het winnen van vertrouwen en zorgen dat de stem van betrokkenen gehoord wordt. Een straatadvocaat is géén zorgverlener, maar een belangenbehartiger, er wordt een aanzet gegeven aan de hulpverlening om hulp te gaan verlenen. Een straatadvocaat is ook niet specifiek juridisch actief, dat komt er wel bij, maar puur juridische zaken worden doorgesluisd naar een jurist. In de praktijk blijkt de naam straatadvocaat wel voordelen te hebben, bijvoorbeeld om beter gehoord te worden bij incassobureaus. Overigens zijn er ook anderen die zich met soortgelijke problematiek bezig houden, zoals vertrouwenspersonen, Raad en daadwinkels, Juridisch loketten en pro-deo advocaten.

Er is dus niet een uniforme definitie, dit zou ook niet wenselijk zijn, de straatadvocaat speelt immers in op hetgeen er lokaal speelt, wat op dat moment, op die plek nodig is.

De praktijk van de straatadvocaat

Contact leggen, vertrouwen winnen en zorgen dat de stem van betrokkene(n) wordt gehoord.

De straatadvocaat Leiden geeft aan te starten 'waar de instelling ophoudt': niet als zorgverlener, maar als belangenbehartiger, en om de hulpverlening aan te zetten om hulp te gaan verlenen. Bij signalen zoekt hij de mensen lokaal op en probeert te analyseren wat er aan de hand is en zoekt eventueel samenwerking met wijkagenten, buurtmaatschappelijk werk, zorginstellingen Maatschappelijke Opvang, Verslavingzorg en OGGZ, gemeente en politiek maar ook met woningcorporaties (bijv. bij dreigende uitzetting).

Er zit een dubbele component in: enerzijds individuele belangenbehartiging, anderzijds signaleren naar gemeente, instellingen etc. van hetgeen dat nodig is om te voorkomen dat mensen buiten de boot vallen.

Straatadvocaten Rotterdam staan ervoor om individuele problemen collectief aan te pakken en vice versa: je hebt individuele klanten nodig bij beleidsmakers. Het gaat om belangenbehartiging van mensen die op straat (dreigen) te komen. In Rotterdam komen de mensen zelf naar de straatadvocaten die dan ook een eigen plek hebben. Door mond-tot-mondreclame weet men de straatadvocaten te vinden waardoor het erg druk is. De straatadvocaten springen in het gat waar niets gebeurt op het moment dat er wat speelt: 'straatadvocaten geven mensen die niet gehoord worden een stem'. . In het kader van het Plan van aanpak Maatschappelijke Opvang (wat in de overige centrumgemeenten het Stedelijk of Regionaal Kompas wordt genoemd) vindt in Rotterdam geregeld een 'Kapstokoverleg' plaats. Daklozen en vertegenwoordigers daarvan praten in het stadhuis met raadsleden van de commissie voor maatschappelijke opvang (MVP). Knelpunten uit de praktijk van daklozen komen naar voren. De kern is dat de Straatadvocaten gewone daklozen, die niet in raden zitten, aan het woord laten. Individuele cliënten worden immers vaak weggestuurd.

De voortgang van de straatadvocatuur in Nijmegen (het Juridisch Lekensprekkuur) staat onder grote druk door problemen met de financiering van het project. De straatadvocatuur is er voornamelijk in de grotere steden, niet in de kleinere gemeenten waar het probleem ook speelt. De vraag is: 'hoe krijgen we meer straatadvocaten in Nederland?' En dat terwijl er juist steeds minder komen door verschillende financieringsstromen, verkeerde uitgangspunten, etcetera.

De financiering van de straatadvocatuur

De financiering blijkt divers georganiseerd te zijn: er zijn vrijwillige en betaalde straatadvocaten, naast de bemensing moeten de faciliteiten gefinancierd worden.

In Leiden zijn de GGZ-vernieuwingsgelden vanuit de gemeente Leiden naar ZON (RCO) gegaan. ZON financiert de straatadvocaat. De directeur van ZON is ook alle gemeenten langsgeslagen voor financiering, dus niet alleen de centrumgemeente draagt het project. De straatadvocaat Leiden c.q. ZON heeft de Provincie benaderd voor een subsidieaanvraag voor een project 'Straatadvocaat zwerfjongeren'.

In Rotterdam zijn de GGD en S0ZaWe (Sociale Zaken en Welzijn) financiers. De straatadvocaten geven aan dat het aantonen van het bestaansrecht essentieel is: toon aan wát je doet leg je meerwaarde vast en maak dat kenbaar. Daarbij is registratie belangrijk, dit is saai, maar belangrijk want je bouwt een geschiedenis op en je ziet bijvoorbeeld hoeveel oponthoud je bij een instelling hebt voor een cliënt. Registratie is je basis en maakt je bestaansrecht inzichtelijk.

Vanuit de VNG wordt aangegeven dat cliëntenparticipatie nog niet standaard een onderdeel is in beleid, daar zouden we wel naar toe moeten. Het Stedelijk Kompas kan daartoe aanknopingspunten bieden. Zoek naar oplossingen, niet naar problemen, dat is een omslag in denken. Bij de VNG werken vijf mensen aan de gehele wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), waaronder Ico Kloppenburg specifiek voor de Maatschappelijke opvang, Vrouwenopvang en Zwerfjongeren.

Via Wmo-raden kan aangegeven worden dat er behoefte is aan een straatadvocaat, maak dit kenbaar. Zo wordt in Nijmegen de cliëntondersteuning vanuit de Wmo betaald.

Uitwisseling

Er blijkt behoefte aan uitwisseling tussen straatadvocaten te zijn. Deze workshop biedt hiertoe een goede gelegenheid doch is eenmalig. Het COMO G4 (Cliënten Organisaties Maatschappelijke Opvang 4 grote steden) biedt een breder platform waar uitwisseling mogelijk is.

De RCO (regionale cliënten organisaties) crisisconsulenten hebben een regionaal/provinciaal overleg onder de paraplu van Voice, wellicht ligt daar een mogelijkheid om bij aan te sluiten.

Belangrijk is ook dat een (gezamenlijk) signaal wordt afgegeven dat de straatadvocaten al overvraagd worden. Dit kan bijvoorbeeld via de initiatiefgroepen Lokale versterking en de Klankbordgroep MO/VO/VZ. Zij kunnen op een goede manier de straatadvocaten in beeld brengen

Uitwisseling is ook wenselijk om inzicht te krijgen en voorbeelden te geven hoe financiering geregeld kan worden. Het idee wordt geopperd voor een landelijk 'Straatadvocaten telefoonnummer'.

De toegevoegde waarde van de straatadvocaat

De straatadvocaat:

- signaleert
- zoekt de mensen op, probeert het vertrouwen te winnen van mensen die telkens buiten de boot vallen
- geeft de mensen die niet gehoord worden een stem
- leidt mensen richting de hulpverlening
- geeft uitleg aan organisaties, instellingen etc. hoe het is voor dak- en thuislozen, werkt aan reële beeldvorming
- heeft een brugfunctie tussen dak- en thuislozen en gemeenten en instellingen
- springt in het gat waar niets gebeurt, waar niemand iets doet.
- werkt aan individuele en collectieve belangenbehartiging

De Workshop eindigt met de stelling

"Iedere centrumgemeente een straatadvocaat"

Vanuit de plenaire forumdiscussie komen een aantal punten naar voren:

Het gaat om individuele belangenbehartiging voor mensen die het erg moeilijk hebben en overal tegen aanlopen. Straatadvocaten bewijzen hierin hun nut.

Er zijn doeluitkeringen naar gemeenten gegaan, in de vorm van de Wmo en de doeluitkeringen Maatschappelijke Opvang (MO) en in het kader van het grote steden beleid (GSB-SIV – sociaal, integratie en veiligheid). Ga dus met de gemeente praten, ga praten met Wmo-raden waar nog geen straatadvocaat is.

Geef de voorwaarden aan die nodig zijn voor een straatadvocatenproject, maak helder wat het kost en uit welke bron het geld moet komen. Toon je meerwaarde aan. Toon je meewaarde aan en ga praten met gemeenten, want je krijgt geld los als er succes is. De gemeente heeft immers van het ministerie een doeluitkering ontvangen in de vorm van de Wmo. Het kan niet vanuit de VNG 'opgelegd' worden aan gemeenten. Voor de VNG is er een rol weggelegd in de vorm van ondersteuning in helder maken hoe subsidie kan worden verkregen, uitwisseling van goede voorbeelden.

Er zijn onderbouwde klachten nodig om de knelpunten voor het voetlicht te krijgen. Vanuit individuele klachten worden de structurele klachten duidelijk en die kunnen op tafel gelegd worden. De vertegenwoordigers aan tafel van Federatie Opvang, VWS en VNG zijn geïnteresseerd in voorbeelden vanuit de cliëntenbeweging. Zij kunnen het dan op hun beleidsmatige en politieke agenda zetten.

De Klankbordgroep MO/VO/VZ biedt aan een voortrekkersrol op zich te nemen om tot een concreet plan te komen samen met aanwezige partijen om de komst van straatadvocaten/vertrouwenspersonen te stimuleren. Werk aan de winkel!

Straatadvocaat Leiden
Thijs van der Horst
tel. 06 - 46 72 00 33
Stichting ZON, Zuid-Holland Noord
email: straatadvocaten@gmail.com
<http://www.straatadvocaat.wordpress.com>

Klankbordgroep Lokale Versterking MO, VO, VZ
Programma Lokale Versterking
Jenny de Jeu, tel. 030 236 37 64
email: jennydejeu@lokaleversterking.nl
Aart Jongejan, tel. 06 15 200 728
email: aartjongejan@lokaleversterking.nl
Postadres:
Postbus 13223
3507 LE Utrecht

Bijlage 4:

Raad en Daad op de Straat

De Werkconferentie met als thema 'Raad en Daad op de Straat', is vooral bedoeld om te inspireren en van elkaar te leren. Zo opende Daan van der Brugge, beleidsmedewerker Iriszorg. Daan is tevens filmregisseur van de films 'Tussen goot en geluk' en 'Abraça-me'. Films waarin mensen participeren zowel als cast als crew, in Nederland werken ex-verslaafden en probleemjongeren mee aan de films.

De wens is deze werkconferentie te besluiten met adviezen en knel- en actiepunten voor mensen op de straat ten behoeve van instellingen, en overheden om cliëntenparticipatie en cliëntondersteuning een vast onderdeel te laten zijn van de dagelijkse praktijk van zorg en ondersteuning.

Daartoe geven enkele sprekers een aanzet: Edo Paardekooper Overman van de Klankbordgroep MO/VO/VZ, Addie Stehouwer, substituut Nationale ombudsman, Berletta Scholten van Straatadvocaten Rotterdam en Edwin Peters van de Federatie Opvang. Annelies Neutel van de Utrechtse Straatadvocaten sluit af met solotoneel over de dilemma's in de straatadvocatuur die zij in een boek heeft opgetekend.

Edo Paardekooper Overman van de Klankbordgroep MO/VO/VZ

"Het is noodzakelijk dat er goede vormen van cliëntondersteuning zijn op alle niveaus van persoonlijk tot beleid, zoals de Tweede Kamer."

Edo vertelt een persoonlijk verhaal:

Mensen komen soms in nood, raken de weg kwijt door heel veel diverse oorzaken: relaties, opleiding, afkomst etc. etc. kan daar een rol in spelen. Door familiale omstandigheden belandde Edo uiteindelijk in een crisissituatie bij het Leger des Heils en bemerkte dat er weinig adequate hulp was. Het was meer 'pappen en nathouden'.

Edo: "Daar zeg je wat van en dan ben je een kritische consument, wat uiteindelijk tot een schorsing leidde. Bij een verzoek om inzage van mijn dossier, bleek dat niet te kunnen. Ik vond dat dat niet kon en besloot lid van de cliëntenraad te worden. Dan ontdek je dat er veel regels zijn: binnen de medezeggenschap, de AWBZ. Je wilt wat bereiken binnen de instelling en dat blijkt lastig te zijn. Je probeert je ook buiten de instelling in te zetten. Via het Programma Lokale Versterking kon ik mij inzetten op diverse niveaus om mensen (weer) regie over hun eigen leven te laten krijgen. Op het niveau van de instelling, gemeenten (dmv scholing inzicht laten verkrijgen, uit de hokjes komen, langs gaan) en landelijk beleidsmatig, zoals bij de VNG en VWS. Ook op het niveau van nieuwe wetgeving gaat het er om dat er niet óver maar samen mét je gesproken wordt. Het is weer een andere vorm van cliëntenparticipatie."

Reactie vanuit de zaal:

Pas als de sticker 'GGz' verdwijnt, het stigma dat gegeven wordt, komen we vooruit binnen gemeenten.

Addie Stehouwer, substituut Nationale ombudsman

"Zoek niet naar problemen, zoek naar de oplossing"

Het aanwezig zijn bij deze werkconferentie is voor de substituut Nationale ombudsman een succes. De ombudsman bedenkt in theorie wat voor mensen die dak- en thuisloos zijn zou passen. In de praktijk blijkt dat de weg naar de Nationale ombudsman nog gevonden moet worden. De ombudsman is er niet alleen voor burgers, maar ook voor lagere overheden, instellingen etc.. Er werken 100 mensen bij de ombudsman die onderzoek doen.

De Nationale ombudsman:

"Klagen helpt, want als je niet klaagt weet niemand dat je een probleem hebt..., dus bel: 0800-33 55555 !"

Waar staat de Nationale ombudsman voor?

De ombudsman is er om burgers te beschermen tegen onbehoorlijk optreden van de overheid. En is er voor iedereen die met de overheid te maken kan hebben, dus ook dak- en thuislozen. De burger is niet het probleem, hij heeft een probleem (of meer dan één). De burger is één geheel, is niet te delen. De overheid is anders, zij is een keten van instanties die wetten uitvoeren (heel veel wetten, heel veel instanties) en daar raken we als burger de weg in kwijt. Een voorbeeld hiervan is de aanbodketen Maatschappelijk Opvang. Een van de knelpunten van het Stappenplan Stedelijk Kompas is dat er te weinig samenwerking is tussen de vele voorzieningen (er zijn 25 categorieën), beleidsmedewerkers, etcetera.. De ombudsman wil dat ze elkaar gaan vinden. Zo geeft de Nationale ombudsman in haar verslag 2008 de volgende aanbevelingen:

- Stel de burger om wie het gaat centraal
- Zorg voor regie
- Bied de burger één loket
- Zoek oplossing
- Stem wetten af
- Houd kwetsbare burger in het vizier

Zorg dat er voor de kwetsbare burger, de dakloze, één loket is waar iemand de regie neemt, die de samenwerking zoekt. Zoek niet naar problemen maar zoek naar de oplossing. En vindt deze samen met de mensen die dakloos zijn. Problemen hangen met elkaar samen: als er een probleem wordt opgelost is het andere probleem nog niet opgelost of kan zelfs groter worden. Bijvoorbeeld: je krijgt weer een dak boven je hoofd, prima in verband met uitkeringsinstanties, werkgevers.... maar ook deurwaarders of justitie weten je nu te vinden.

Er komen weinig zaken van dak- en thuislozen bij de ombudsman terecht. Addie Stehouwer geeft dan ook de toehoorders het volgende mee: "Klagen helpt, want... dan wordt het probleem bekend. Er ontstaat dan persoonlijk contact en de overheid kan dan fouten corrigeren en problemen oplossen. Als je niet klaagt weet niemand dat je een probleem hebt.

De ombudsman pakt zowel individuele als structurele problemen aan. Zij probeert (individuele) problemen op te lossen door: interventies, bemiddelen en onderzoeken van klachten. Ook kan de ombudsman zelf onderzoek verrichten als zij denkt dat de overheid meer kan doen voor dak- en thuislozen. Het gevaar is dat er dan geen recht wordt gedaan aan de complexe problemen. Er is dus input vanuit ervaringsdeskundigen uit de praktijk nodig. De Nationale ombudsman wil weten wat ze kan betekenen en wat ze kan doen om tot structurele oplossingen te leiden. Dus bel: 0800-33 55555 !

Reactie(s) vanuit de zaal:

Naast algemene vragen, zijn er ook vragen van meer persoonlijk aard die Addie Stehouwer met betrokkene(n) na afloop door neemt.

Ik heb vijf jaar buiten geslapen, ben dak- en thuisloos en verslaafd geweest. Door nieuwe regelgeving die is ontstaan om mensen in hun eigen omgeving op te vangen blijven mensen in het verkeerde wereldje rond draaien. Mijn advies: vang ze ver weg van hun oude leventje op om te voorkomen dat ze terugvallen. Hier is een rol voor gemeenten weggelegd.

Mensen die niets mankeren, wel werk hebben, geen ziekte, geen GGZ achtergrond enzovoort, maar toch dakloos zijn daar is niets voor. Zij vallen tussen wal en schip. Dit heb ik zelf kunnen ervaren: na vier jaar werd ik wel ziek en had ik schulden. Nu ben ik er bovenop maar heb ik nog wel schulden en raak daar gestrest van. Telkens moet ik weer een bezwaarschrift indienen en apart kwijschelding aanvragen.

Volgens Addie Stehouwer moet er, nadat iemand weer op de rails staat, minimaal één jaar nazorg met begeleiding zijn (bijv. vanuit de sociale dienst). Belangrijk is ook om te kijken naar samenwerkingsmodellen.

Er vindt samenwerking plaats tussen gemeenten en lokale organisaties. Samenwerkingsconvenanten worden getekend met als uitgangspunten: 'de cliënt centraal' en 'samenwerking'. Er is dan één keten. Doch juist daardoor komt weer de procedure centraal te staan en niet de cliënt. De procedure, zo wordt verondersteld, leidt tot de oplossing. De cliënt staat dus weer niet meer centraal.

De Nationale ombudsman helpt voor die persoon mensen rond de tafel te krijgen, om goed te kijken naar de mogelijkheden die men heeft, los van convenanten e.d.. Dit hoopt de ombudsman overheden te leren: dat er niet weer conventionele oplossingen gezocht worden.

Hoeveel ombudsmannen zijn er? Wanneer bel je de gemeentelijke ombudsman en wanneer Nationale ombudsman? De Nationale ombudsman heeft één telefoonnummer en één loket. Als de Nationale ombudsman niet bevoegd is, dan zorgt zij dat je terecht komt bij de instantie die het betreft. Het advies is: als je het niet weet, bel de Nationale ombudsman. Heel simpel gezegd is de Nationale ombudsman voor problemen met de Rijksoverheid. Circa de helft van de gemeenten hebben een gemeentelijke ombudsman.

Steeds meer mensen verliezen hun vertrouwen in onze (zorgzame) overheid. Ik denk dat er een verantwoordelijkheid is om die reikende hand te maken om te laten zien dat er ook voor hen een oplossing te zoeken, hen te helpen. Wat denkt u dat de verantwoordelijkheid van de ombudsman is?

Volgens Addie Stehouwer is het allerbelangrijkste dat ten eerste het persoonlijk contact tot stand wordt gebracht. 'Klagen' heeft een negatieve klank, maar het is wel de manier om voor jezelf op te komen. De Nationale ombudsman heeft als stelregel: als jij de moeite neemt om contact op te nemen moet dat overheid dat ook doen.

Naar één loket voor dak- en thuislozen?

De kindertelefoon wordt bijvoorbeeld zeer veel gebeld, Sinds deze gratis gebeld kan worden is het aantal meldingen enorm gestegen. Analoog hieraan zou een 'straatadvocatentelefoon' een mogelijkheid zijn.

Berletta Scholten, straatadvocaat te Rotterdam

'Straatadvocaten geven mensen die niet gehoord worden een stem'

In het kader van het Stedelijk Kompas vindt in Rotterdam geregeld een 'Kapstokoverleg' plaats. Daklozen en vertegenwoordigers daarvan praten in het stadhuis met raadsleden van de commissie voor maatschappelijke opvang (MVP). Knelpunten uit de praktijk van daklozen komen naar voren. De kern is dat de Straatadvocaten gewone daklozen, die niet in raden zitten, aan het woord laten. Individuele cliënten worden immers vaak weggestuurd.

Straatadvocaten Rotterdam staan ervoor om individuele problemen collectief aan te pakken en vice versa je hebt individuele klanten nodig bij beleidsmakers.

Mensen die niet verslaafd zijn, maar wel dakloos, passen niet bij de diverse instellingen. De praktijk laat zien dat dit vaak mannen zijn, die slecht voor zichzelf kunnen zorgen. Dankzij een pilot werd het toch mogelijk voor deze mensen een uitkering en dak te organiseren. Straatadvocaten Rotterdam vangt mensen op die overal worden weggestuurd, die niet gehoord worden.

Reactie(s) vanuit de zaal

Hebben jullie al samenwerking met de GGD, zoals in Dordrecht het geval is?

In Rotterdam zijn meer inschrijfadressen, de GGD is daarvoor niet nodig, maar er is wel overleg met de GGD.

Ik heb het zelf ook ervaren: je krijgt een contract voor nazorg van een jaar en daarna volgt de grote klap, als je zware problemen hebt, heb je meer zorg nodig. Mensen moeten soms gepsychiatriseerd worden zodat ze in het systeem passen en ze verder geholpen kunnen worden. Berletta onderkent het probleem van de 'diagnose om financiering te krijgen om iemand te kunnen helpen'.

Er zijn drie geldpotjes: de AWBZ, Zorgverzekeraars en de Wmo. We zien dat gemeenten (sociale) taken vanuit de Wmo doorschuiven naar andere potjes. We zien ook dat gemeenten werk door zullen gaan schuiven naar instellingen. Dit wordt niet door een ieder zo gezien: dat de gemeenten naar de psychiatrie zou doorschuiven. De focus moet liggen op: wat moet uit welke pot komen. Uit de AWBZ is ondersteunende begeleiding geschrapt en er is geld in de Wmo gekomen. Toch wordt signaleerd dat bijvoorbeeld bij het Leger des Heils cliënten een psychiatrische registratie kregen waardoor er weer geld voor hen vrij kwam.

Edwin Peters van de Federatie Opvang

"Daklozen aller steden verzamelt u, maar niet op straat!"

De Federatie Opvang heeft een evaluatieonderzoek gedaan naar de uitvoering van het Plan van Aanpak MO in de vier grote steden, onder de titel "Daklozen aller steden verzamelt u, maar niet op straat!" Staatssecretaris VWS Jet Bussemaker verwijst hiernaar in haar voortgangsrapportage MO 2008:

"De waardering voor de resultaten van het Plan valt ook te lezen in de evaluatie van de Federatie Opvang over het Plan. Tegelijkertijd doet de Federatie Opvang aanbevelingen om de uitvoering te verbeteren. Ik onderschrijf daarvan vooral het beter betrekken van cliënten bij de uitvoering, alsmede het benadrukken dat het er uiteindelijk om gaat dat mensen weer meedoen."

In het boek "Daklozen aller steden verzamelt u, maar niet op straat!" (te vinden op www.opvang.nl) is een essay opgenomen van Judith Wolf, hoogleraar Maatschappelijke zorg aan het UMC Radboud. Zij hanteert begrippen zoals 'sociale kwaliteit' en 'kwaliteit van leven'. Je ziet twee uitersten binnen sociale kwaliteit:

1. Het individu: de ontwikkeling van samenleving en levensloop
2. Formele instituties, organisaties en informele netwerken, groepen en buurten

Er zijn verschillende indicatoren ontwikkeld voor kwaliteit van leven. Er zijn vier hoofdvelden:

1. sociaal economische zekerheid: de mate waarin burgers toegang hebben tot noodzakelijke materiële en omgevingsbronnen die nodig zijn voor participatie en veiligheid. Sociaal economische zekerheid gaat over inkomen, huisvesting, werk en opleiding, toegang tot een basisgezondheidszorg;
2. sociale cohesie: de mate waarin sociale relaties, die voortkomen uit gezamenlijke waarden en normen, gedeeld worden, een bepaalde identiteit geven. Sociale cohesie gaat over vertrouwen, over een gedeeld gevoel van veiligheid; dat overheid, politie, rechtspraak betrouwbaar zijn. Het gaat ook over netwerken in buurten, over vrijwilligerswerk.
3. sociale inclusie: de mate waarin formele instituties toegankelijk zijn voor individuele burgers. Sociale inclusie gaat over "erbij horen". Het gaat over dezelfde thema's als bij sociaal economische zekerheid, maar dan toegespitst op de toegankelijkheid voor de burger.
4. kern van sociale empowerment is dat mensen de bekwaamheid en vermogens hebben op anderen invloed uit te oefenen op voorwaarden voor hun bestaan. Het gaat om versterken van persoonlijke bekwaamheden en hun vermogen te handelen.

'Cliënten betrekken' betekent meer dan in rechten de positie van de cliënt te verstevigen en te verankeren. Het betekent investeren op sociale cohesie, buurtbewoners en cliënten meenemen in het wijkbeheer. Daarbij is beeldvorming en communicatie essentieel. En het betekent investeren op sociaal empowerment, ondersteuning van cliënten in allerlei vormen en op allerlei niveaus.

Reactie(s) vanuit de zaal

Het is een goed verhaal maar mensen hebben er behoefte aan dat het simpel blijft. Een mens wil eten, een onderkomen en gezelschap: vertrouwen veiligheid en volledigheid (drie v's). Tussen mensen en wetenschap kan wel een verbinding worden gelegd. Het geeft aan dat er verschillenden talen worden gesproken, die twee werelden kunnen heel goed bij elkaar komen.

Boekpresentatie

Annelies Neutel, coördinator bij Stichting Straatadvocaten Utrecht (van 2000 tot 2008)

"Verbinding Verbroken"

Annelies Neutel tekende de geschiedenis op en legde haar persoonlijke ervaringen vast van acht jaar straatadvocatuur in Utrecht. Met het boek 'Verbinding Verbroken' wil ze de ervaringen doorgeven aan initiatiefnemers van vergelijkbare projecten. In

2008 moest het project om verschillende redenen stoppen. Doodzonde, want het project was niet ideaal, maar had zeker potentie. "We wilden de brug bouwen tussen de mensen op straat en de maatschappij, een brug tussen twee werelden die, zo dachten wij soms, niet te slechten was". Het eerste exemplaar van het boek 'Verbinding Verbroken' werd officieel overhandigd aan Grada, het 'maatje' van de straat van de schrijfster en aan Ico Kloppenburg van de VNG.

Het project Spotlicht Theater, bestaande uit (ex)dak- en thuisloze mensen blijft wel doorgaan onder de vlag van Stut theater. In een solotheatrustuk gaf Annelies verbeelding aan de verschillende belevingen van cliënt, straatadvocaat, belangenbehartiger en de eigen worsteling als coördinator.

Grada, betrokken bij het Spotlicht Theater verwoordde de noden en kracht van mensen van de straat in een gedicht.

*Ik heb het recht... om voor mijn behoeftes uit te
Komen en mijn prioriteiten te stellen.
Ik heb het recht...om met respect, als intelligent,
Competent en gelijkwaardig mens behandeld
Te worden.
Ik heb het recht...om voor mijn mening uit
Te komen, ja of nee te zeggen, of van mening
Te veranderen
Ik heb het recht...om niet in gedwongen
Armoede te moeten leven en het rijkdom van
Het leven te ervaren
Ik heb het recht...om de verantwoordelijkheid
Van andermans problemen van de hand
te wijzen.
Ik heb het recht... om niet in gedwongen
Armoede te moeten leven.
Ik heb het recht...om te leven zoals ik wil.*

Grada

Workshops en paneldiscussie

In de middag vond een viertal workshops plaats, waarvan de uitkomsten het vertrekpunt voor een paneldiscussie vormden. De stellingen en vragen die vanuit de workshops werden opgeworpen:

1. Juridisch Lekensprekkuur Nijmegen, door Rutger Colin Kips met als stelling: "De mens centraal", de persoon hoe die in de bureaucratie staat".
2. Straatadvocatuur, door ZON uit Leiden met de stelling: "Iedere centrumgemeente een straatadvocaat".
3. Vertrouwenspersonen in MO/VO in het kader van de GGZ WMO, door Initiatiefgroep Lokale Versterking Drenthe, met het thema: "Zorg en geld"
4. Laagdrempelige inloop, door DAC uit Vlaardingen, met de vraag: "Is het inloopcentrum een oplossing voor alle prestatievelden (à la DAC Vlaardingen)".

Het panel werd gevormd door Mieke Pollmann van het ministerie van VWS, Petra van Buren, directeur ZOG Midden-Holland (een RCO, aangesloten bij Voice), Rina Beers van de Federatie Opvang, Ico Kloppenburg van de VNG en Rutger Colin Kips van de Klankbordgroep MO/VO/VZ.
(van links naar rechts op de foto)

Stelling 1:

"De mens centraal", de persoon hoe die in de bureaucratie staat.

Dit roept de vraag op of we te ver zijn doorgeschoten met de indicatiestelling. De meningen hierover zijn divers: enerzijds als iemand aanspraak doet op zorg dan moet je kijken of het terecht is. Anderzijds: we betalen allen 320 euro per maand aan de AWBZ en dat kan veel simpeler dan nu het geval is met de wetenschappelijke benadering. De regels zijn zo ingewikkeld dat veel mensen nu dagelijks bezig zijn met uit te leggen hoe het moet, dat moet makkelijker kunnen.

De vraag dient zich aan of het indiceren objectief is, gezien de verschillen in het land die worden gesignaleerd. Vooral het eerste jaar deed zich dat voor, nu is dat minder het geval maar het is héél ingewikkeld.

Er gaan ook stemmen op om de indicatiestelling af te schaffen: “niemand gaat er voor zijn lol naar toe”. En de kosten en administratie die met de indicatiestelling gepaard gaan zijn hoog: in de praktijk heeft iemand bijvoorbeeld 6 á 8 uur indicatie, maar veel van die uren gaan op aan de administratie van de indicatie. Dit is niet alleen een verlies van ondersteuning maar geeft ook een verlies van vertrouwen.

In de MO voelen veel mensen zich niet (goed) geholpen, ze krijgen wel een bed, maar men kijkt niet verder naar schulden e.d.. Dit wordt genuanceerd door de opmerking dat die hulp er wel komt maar dat men veel te lang op schuldhelpverlening moet wachten.

Opgeroepen wordt om individuele verhalen waarin mensen het gevoel krijgen dat ze niet geholpen worden te melden. Straatadvocaten hebben hier een enorme kans om ervoor te zorgen dat mensen nu geholpen worden.

Stelling 2

“Iedere centrumgemeente een straatadvocaat”

Het gaat om individuele belangenbehartiging voor mensen die het erg moeilijk hebben en overal tegen aanlopen. Straatadvocaten bewijzen hierin hun nut.

Een ieder is het met de stelling eens, de vraag is hoe het vorm te geven. Er is een doeluitkering naar gemeenten gegaan, in de vorm van de Wmo. Ga dus met de gemeente praten, ga praten met Wmo-raden waar nog geen straatadvocaat is. Geef de voorwaarden aan die nodig zijn voor een straatadvocatenproject, wát kost het en wáár moet het geld vandaan komen, uit welke bron. Toon je meewarde aan want je krijgt geld los als er succes is. Het kan niet vanuit de VNG ‘opgelegd’ worden aan gemeenten. Voor de VNG is er een rol weggelegd in de vorm van ondersteuning in helder maken hoe subsidie kan worden verkregen, uitwisseling van goede voorbeelden.

Er zijn onderbouwde klachten nodig om de knelpunten voor het voetlicht te krijgen. Vanuit individuele klachten worden de structurele klachten duidelijk en die kunnen op tafel gelegd worden. Meld deze dus aan straatadvocaten, Federatie Opvang, etc., dan komen de financiën wel.

De Klankbordgroep MO/VO/VZ biedt aan een voortrekkersrol op zich te nemen om tot een concreet plan te komen met aanwezige partijen om de komst van straatadvocaten te stimuleren.

ZVP-gelden voor cliëntgestuurde projecten zijn overgegaan naar de Wmo. Het zou handiger zijn als het ministerie ze geormerkt zou hebben. Ook valt op dat andere organisaties, zoals MEE taken en financiën krijgen waar RCO's zich al op richten. Dit kaart het LPGGz aan bij het ministerie. Het LPGGz heeft samen met Voice gesproken met Bert Holman van VWS. Afgesproken is dat Voice nu de gaten in beeld brengt.

Stelling 3

‘Zorg en geld’

De Wmo heeft het voordeel gegeven dat in gemeenten discussies gevoerd kunnen worden over het tot stand brengen van een sociale maatschappelijke samenleving. Wijkgericht werken is daarin essentieel. Uitgangspunt zou moeten zijn dat ‘zorg op maat voor de cliënt’ betekent dat geld de cliënt volgt.

Lidinstellingen van de Federatie Opvang staan er voor dat cliëntenparticipatie heel hoog op de prioriteitenlijst staat. Het is belangrijk dat cliënten hun rechten weten of weten waar ze het kunnen verkrijgen. De Federatie Opvang geeft landelijk (ministerie etc.) aan dat de betrokkenheid van cliënten er daadwerkelijk moet zijn.

Het LPGGz wil een ondersteunende rol vervullen en meer samenhang verkrijgen in de cliëntenparticipatie met LVT, Platform, Klankbordgroep MO/VO/VZ, Como G4 en cliëntenraden etcetera. Dit sluit ook aan bij de behoefte van VWS om niet te veel versnippering en verschillende gesprekspartners te hebben.

Stelling 4

“Is het inloopcentrum een oplossing voor alle prestatievelden (à la DAC Vlaardingen)”

Het inloopcentrum is de enige plek waar je zonder indicatie of stempel terecht kunt. Het heeft een heel belangrijke functie, het is belangrijk om dat in de gemeenten bij politici lokaal onder de aandacht te brengen.

Afsluiting

Daan van der Brugge dankt de deelnemers voor de uitwisseling van de standpunten over cliëntondersteuning en voor het in elkaar slaan van de handen. Namens de organisatoren van de werkconferentie, de Klankbordgroep MO/VO/VZ, ontvangt Daan van der Brugge een stimuleringspremie voor de filmschool en filmactiviteiten waarin films samen met dak- en thuislozen tot stand komen.

Voor wie meer wil weten: het verslag wordt gepubliceerd op www.lokaleversterking.nl (bij initiatiefgroepen/ themaondersteuning/Klankbordgroep MO/VO/VZ). De presentaties en documenten van de inleidingen en workshops worden daar bij gevoegd.

Ook kan met contactpersoon Aart Jongejan (tel. 06 15 200 728) contact worden opgenomen.

Samenvattende conclusies

Vanuit de uitwisseling, brainstorm en samenwerking op deze dag zijn diverse knelpunten, adviezen en actiepunten naar voren gekomen:

- ❖ Mensen die niet in de regels van een instelling passen vallen buiten de boot en ontvangen geen hulp. Als nood wordt soms zelfs een psychiatrische diagnose gegeven om mensen toch hulp te kunnen verlenen.
- ❖ Er is nazorg maar deze duurt in sommige gevallen te kort of komt te laat opgang, zoals schuldhelpverlening. Biedt dus de mogelijkheid voor echt langdurige (na)zorg.
- ❖ ZVP gelden voor cliëntgestuurde projecten zijn overgegaan naar de Wmo. Het zou handiger zijn als het ministerie ze geoormerkt zou hebben. Andere organisaties hebben taken en financiën gekregen waar RCO's zich al op richten. Het LPGGz en Voice spreken hierover met VWS en Voice brengt nu de gaten in beeld brengt.
- ❖ Luister naar de mensen, vertrouwen opbouwen bij kwetsbare mensen die keer op keer in de kou komen te staan kost tijd. En geef deze mensen een stem, bijvoorbeeld via straatadvocaten, vertrouwenspersonen
- ❖ Meld waar het mis gaat! Dit kan zowel bij straatadvocaten, bij de Federatie Opvang als bij de Nationale ombudsman. Er zijn onderbouwde klachten nodig om de knelpunten voor het voetlicht te krijgen. Vanuit individuele klachten worden de structurele klachten duidelijk en die kunnen op tafel gelegd worden.
- ❖ Straatadvocaten in een centrumgemeente?
Geef de voorwaarden aan, maak helder wat het kost en uit welke bron het geld moet komen. Toon je meerwaarde aan en ga praten met gemeenten. De gemeente heeft immers van het ministerie een doeluitkering ontvangen in de vorm van de Wmo.
- ❖ 'Zorg op maat voor de cliënt' betekent dat geld de cliënt volgt en niet andersom.
- ❖ Het inloopcentrum is de enige plek waar je zonder indicatie of stempel terecht kunt. Het heeft een heel belangrijke functie, het is belangrijk om dat in de gemeenten bij politici lokaal onder de aandacht te brengen.
- ❖ Werk samen! Zoek elkaar op, dit geldt ook vooral voor instanties en instellingen en zoek de oplossingen, niet naar de problemen.

Actiepunten

- ❖ De Klankbordgroep MO/VO/VZ biedt aan een voortrekkersrol op zich te nemen om tot een concreet plan te komen samen met aanwezige partijen om de komst van straatadvocaten/trouwenspersonen te stimuleren.
- ❖ Het LPGGz wil een ondersteunende rol vervullen en meer samenhang verkrijgen in de cliëntenparticipatie met LVT, Platform, Klankbordgroep MO/VO/VZ, Como G4, cliëntenraden etc..Dit sluit ook aan bij de behoefte van VWS om niet te veel versnippering/ gesprekspartners te hebben.

LPGGz

COLOFON

©2009 - Landelijk Platform GGz
030-2363765 / 06-15200728
info@platformggz.nl / www.platformggz.nl

Klankbordgroep

Miep Bieshaar
Thea Grispen
Jenny de Jeu
Aart Jongejan
Rutger Colin Kips
Sylvia MacGillavry
Edo Paardekooper Overman
Rik van der Scheer
Erik Verbart

Niki Schipper Hand en Spandiensten

Ontwerp & Realisatie

OSCAR ontwerpstudio - www.oscar.nl

Gedrukt door

